

Slovenski Pravniki.

Leto XXV.

V Ljubljani, 15. marca 1909.

Štev. 3.

O dopustnosti in pravočasnosti razodetne prisege (§ 47 izvrš. r.).

Piše dr. Fr. Mohorič.

I.

Izvršilni red pač določa, v katerih slučajih in ob kakih pogojih se sme siliti izvršenca (zavezanca) k razodetni prisegi. Iz teh zakonovih določeb se da posredno izvajati in rešiti vprašanje, od kdaj je po zakonu dopustna razodetna prisega.

Zakon pa nima nobene določbe o tem, do kdaj je mogoče v izvršilnem postopanju predlagati razodetno prisego po zmislu §-a 47 izvrš. r. Enaka odprta vprašanja najdemo v izvršilnem zakonu tudi drugod, na pr. kdaj je smatrati izvršbo za dognano. Mnogokrat je izvršba z razodetno prisego po §-u 47 ib. zadnji čin izvršbe, ki je merodajen za dognanje izvršbe.

Naše vprašanje je torej važno v dveh ozirih, prvič glede stvarne in časovne dopustnosti izvršilne razodetne prisege in drugič glede vprašanja, kdaj je smatrati izvršbo za končano.

Vsaki racionalni in osobito izvršbi po našem izvršilnem zakonu je glavna zahteva, izvršbo dognati na najkrajši, najprostejši in najcenejši način, — in predvsem v gotovem, prilično naprej določljivem času. Da taka zakonova smer »a priori« daje pomisleka proti časovno neomejeni dopustnosti razodetne prisege v izvršilnem postopanju, je pač jasno.

Pokazalo se bode, da takšna časovno neomejena dopustnost nasprotuje tudi načelu uradne izvršilne oprave (§ 16 ib.).

II.

Vsebina izvršilne razodetne prisege po §-u 47 izvrš. r. je skoraj povsem ista, kakor v starem zakonu od 16. marca 1884, št. 35 drž. zak., kolikor namreč novi zakon ne razširja njenega obsega:

1. pripuščajoč razodetno prisego: *a)* v §-u 47 odst. 1 tudi glede prisilne izročbe ali dajatve stvari, ki so v izvršenčevi posesti, a pristojajo izvršitelju; *b)* tudi že tedaj, kadar se pri izvršencu nahajajo samo take stvari, ki jih zasegajo drugi (§ 47 odst. 2); *c)* vnovič po §-u 49 ib., če so dani posebni predpogoji; —

2. popolnjujoč besedilo prisega z dodatkom, da so zaprisežne navedbe ne samo resnične, ampak tudi popolne, ker bi sicer izvršenec, zamolčavši nekatere predmete, podal sicer resnične navedbe, toda s tihim pridržkom nepopolnosti.

1. § 47 odst. 1: Kadar se stvari, zastran katerih izročbe ali *a)* dajatve se sega z izvršbo, ne najdejo pri zavezancu, tedaj mora on povedati po predlogu pod prisego, kje so te stvari, ali da jih on nima in da tudi ne ve, kje so.

§ 47 odst. 2: Kadar ostane oprava izvršbe zastran denarnih terjatev brez uspeha, ker se ni našlo pri zavezancu nič stvari, na katere bi se moglo seči z izvršbo:

ali pa, ker so se našle samo take stvari, katerih nezadostnost je očitna z ozirom na njih majhno vrednost ali z ozirom na zastavne pravice, že osnovane na korist drugim upnikom,

b) ali katere zahtevajo druge osebe: tedaj mora zavezanec predložiti po predlogu spisek svoje imovine, povedati kraj, kje so posamezni kosi te imovine; oznameniti glede svojih terjatev njih podstavo in dokazila, in

Zakon od 16. marca 1884,
št. 35 drž. zak.:

Kadar izvedba izvršbe na plačilo denarne terjatve zoper dolžnika ostane zaradi tega brezuspešna, ker ni bilo nobenih izvršbenih predmetov ali (so bili) samo taki predmeti, katerih nezadostnost je bila z ozirom na njih majhno vrednost ali z ozirom na zastavne pravice, pristojee na teh predmetih drugim — očitna, tedaj ima sodišče, ki je pristojno za dovolitev izvršbe l. stopnje, na prošnjo upnika po prejšnjem zaslišanju dolžnika le-temu z odlokom zaukazati, da pri naroku, odrejenem v to svrhu, navede svoje premoženje, kraj, kjer se nahajajo posamezni premoženjski predmeti; in s

pa priseči, da so njegove po-vedbe 2. resnične in po-polne ter da ni zamolčal ve- doma nič svoje imovine. prisego potrdi, da so njegove navedbe resnične ter da ni zamolčal nič svojega premoženja . . . (§ 3).

V novem izvršilnem redu je besedilo samo bolj ponemčeno, kakor so sploh v novih zakonih mnogokrat in brez potrebe stari vkoreninjeni izrazi nadomeščeni z novimi, dokaj nesrečnimi purizmi.¹⁾

Razlika je predvsem v izrazih, ko piše stari zakon: ni bilo izvršbenih predmetov («keine Exekutionsobjekte vorhanden waren»); a novi zakon: se ni našlo stvari, na katere bi se moglo seči z izvršbo («keine Sachen, die in Exekution gezogen werden könnten, vorgefunden wurden») — torej samo opis z odvisnim stavkom.

Te spremembe so torej na prvi pogled zgolj stilstične, in ne predrugačijo vsebine.

Nekateri, osobito Neumann (System* stran 392), sicer trdijo, da je z novim besedilom tudi spremenjena vsebina, vsled katere je dopustna razodetna prisega že, če se pri izvršencu ni našlo premičnin, najsi bi imel izvršenec še toliko in neobremenjenih nepremičnin.

Neumann izvaja svojo razlago iz besedila: »ker se ni našlo stvari«, kajti najti se more le premičnine, katerih se išče.

Ta dobessedna razlaga se sicer ujema »ex re« z določbo v slučaju §-a 47 odst. 1, kjer gre za izročitev ali dajatev izvršitelju pristoječih stvari. Taka izvršba se opravi z odvzetjem dotičnih stvari; to se more res vršiti samo pri premičninah. Nepremičnine se ne dajo prikrivati (§§ 346—348 ib.). Nepremičnina se ne da odvzeti »per locomotionem rei«, marveč samo »per locomotionem personarum« (§§ 350—352 ib.).

Tudi pri izvršbi po starem sodnem redu se je ob opravi rubeža iskalo premičnine in tudi drugo premoženje izvršenca brez uspeha, a premičnin in premoženja ni bilo; sedaj se

¹⁾ N. pr. »Exekution (zakaj ne tudi Zwangsvollstreckung?) mittels zwangsweiser Pfandrechtsbegründung durch bücherliche Einverleibung des Pfandrechtes!«

izvršba opravlja brez uspeha, ker se nič premoženja ne najde; ne najde se ga pa, če ga ni, bodisi, da ga sploh ni bilo¹⁾ bodisi, da ga sedaj več ni, ker so ga prevzeli ali zasegli drugi, ali se je pa nalašč odpravilo ali celo skrilo (skriti se da samo premičnina). Beseda najti je torej v §-u 47 odst. 1 in §-u 47 odst. 2 samo slučajna, umestna v obeh primerih zaradi plastičnosti izraza, drugega pomena pa ji ni vsiljevati. Kaj drugega iskati v njej, je nepotrebno umetničenje.²⁾

Res ima izvršilni zakon namen, da izvršitelju po najkrajši in najcenejši poti pomore do plačila. Toda če ima izvršenec očitno in zadostno nepremično premoženje, pride izvršitelj lahko na preprosti in najkrajši način do plačila, če na to premoženje seže naravnost. Da bi se izvršenca gnalo šele na razodetno prisego, pri kateri ni moči pozvedeti nič drugega, kakor kar se je vedelo že dosedaj, namreč da izvršenec nima premičnega premoženja, pač pa nepremično in sicer v zadostni ali celo v obilni meri, to bi bilo očitno nepotrebno in protivno zakonovi smernosti. Izvršenec ima lahko pritliklinsko premičnino (živino), ki se brez zemljišča ne da zaseči.

Oprava izvršbe, osobito rubeža naj pokaže, če ima izvršenec sploh kaj premoženja in v kakih gmotnih razmerah živi. To je zahteva in posledica uradne oprave izvršbe. Kakor se namreč izvršbe ne sme opraviti čez mero potrebe, tako tudi ne pod mero potrebe. Zato naj izvršilni organ premoženjske razmere izvršenca preišče in v svojem poročilu popiše. Ta popis daje izvršitelju zadostno informacijo o premoženju izvršenčevem in tako tudi informacijo, je li potrebna razodetna prisega ali ne.

Izvršilni obrazec št. 157 nalaga v odstavku 5 in 7 izvršilnemu organu splošni popis premoženjskih razmer izvršenca.³⁾

¹⁾ premičnega ali nepremičnega.

²⁾ Neumann vzdržuje svojo razlago tudi v komentarju iz l. 1907, opirajoč se *a)* na besedilo »najti« v navedenem zmislu, *b)* na smoter razodetne prisega, da izvršitelj hitro in brez ovire pride do svojega plačila. Ta smotrenost pa je tukaj razlagana samo z enostranskega, ne pa z vsestranskega stvarnega stališča.

³⁾ Obrazec 157 odst. 5: Zavezanec je kmet, stanuje s svojo družino in posli Obrazec 157 odst. 7: Izločilo se je . . . (40 stotov sena) kot pritliklina zemljišča, ki obsega 20 *ha* . . .

Dovoljevanje razodetne prisega s a m o zaradi nedostale premičnine in brez ozira na drugo izvršenčevo premoženje, bilo bi pravcato slepomišenje, ki ga zakon gotovo ne pozna.

Na nekaj pa je vendar opozoriti.

Če naj izvršitelj kratkim potom brez posebnih zadržkov pride do svojega plačila, se ne sme od njega zahtevati, da preišče, predno uveljavi pravico do razodetne prisega, vsaki imovinski stvari obisti, nego zadostovati mora izkaz na prvi pogled, da izvršenec nima **vidnega** in zadostnega premoženja, ki bi se nanj seglo. Če je zemljišče močno obremenjeno, ima izvršbeni predmet najmanj dvomljivo vrednost. Istotako je z izvršenčevimi terjatvami, katerih obstoj, dokaznost in izterljivost je lahko dvomljiva, če ni terjatev dognana z veljavnimi listinami in na prvi pogled dobro ali vsaj zadostno zavarovana.

Če torej ni premičnin, ki jih je najlažje in najkrajše zaseči, in je nepremičninsko premoženje »prima facie« dvomljivo, tedaj bo izvršitelju dovoliti razodetno prisego.

V dvomljivem slučaju torej izvršitelju ni treba začeti izvršbe na nepremičnino.¹⁾

Po §-u 14 izvrš. r. sme sodnik uradoma dovoliti izvršbo zgol na posamezne izvršilne pripomočke, ako se jasno razvidi iz izvršilnega predloga, da zadostuje v poplačilo zahtevajočega upnika že eden ali nekoliko predlaganih izvršilnih pripomočkov. Enako §§ 27, 41, 279, 129 ib.

Dovoliti razodetno prisego, samo če nedostaje premičnin, a je očitno drugo zadostno ali celo obilno premoženje, — to bi šlo čez jasno razvidno potrebo in mero, in bi že iz tega razloga takšna dovolitev izvršbe bila proti zakonu.

Za uradno utesnitev pa je potreba »prima facie« jasno razvidnih (§ 14 ib.) premoženjskih razmer. Če te razmere niso zadosti jasne, ne sme biti sodne utesnitve in v našem slučaju ne gre odkloniti izvršilne razodetne prisega.

Kakor pa je izvršencu prosto, sodnika opozoriti na tako jasnost dejanskih premoženjskih razmer ali predložiti dokaze,

¹⁾ Tem manj spraviti jo do cenitve ali dražbe (odl. št. 12056) Fürstl str. 134.

listine, s katerimi se taka jasnost njegovih premoženjskih razmer izkaže, in predlagati in povzročiti na tej podlagi utesnitev izvršbe, tako se tudi izvršenec sme braniti zoper dovoljeno izvršilno razodetno prisego s tem, da opozori in izkaže svojo drugo zadostno premoženje in povzroči utesnitev izvršbe glede na nedopustnost razodetne prisege.¹⁾

Če bi zakon v §-u 47 odst. 1. z besedo »stvari« res mislil samo na premičnine, bi bil to lahko izrazil z besedico »premične« stvari ali »telesne« stvari. Povoda k temu je zakonodavec imel dovolj, predvsem zaradi starega širšega besedila »izvršilni predmet« (objekt) in dalje zaradi določila §-a 298 o. d. z., ki razlikuje telesne in netelesne stvari. Ker pa zakon vzlic temu ni določil besedila na premične ali telesne stvari, ni dvoma, da »stvari«, na katere bi se moglo seči z izvršbo, ne značijo drugega nego stara »objecta executionis«, kar se je sedaj namestu objektivnega genetiva: »Exekutions-Objekte« izrazilo s celim stavkom, ker se za udomačeno latinsko besedo ni našlo nemškega izraza.

Praksa vrhovnega sodišča ni enotna. Odločbi od 15. junija 1900 št. 8616 in od 25. junija 1901 št. 9225, G. H. 31 ex 1902 razlagata besedo »stvar« za premičnino; odločbe od 21. marca 1901 št. 3765, C. Bl. 6, od 2. aprila 1901 uk. št. 3992, od 9. januarja 1902 št. 18046, J. Bl. 11 ex 1902 (glej Pravnikovo, potem Manzovo izdajo izvrš. reda pri §-u 47) izrekajo nedopustnost razodetne prisege, ako je le izvršba na premičnine brezuspešna, ako pa ima izvršenec nepremičnine (pravilno).²⁾

Izvršba z razodetno prisego je le nadomestek izvršbe, kadar druge primerno poskušane izvršbe nimajo nobenega ali vsaj ne zadostnega uspeha.

Odločbo od 26. septembra 1900 št. 11363, G. Z. št. 10 str. 80 iz l. 1901, da izvršitelju ni treba v svrhu razodetne prisege seči poprej z izvršbo na izvršenčeve terjatve, je pač tako umevati, da so terjatve najmanj zanesljivi izvršbeni predmeti, in da je potreba čisto posebnega slučaja, v katerem bi bila izterljivost in zadostnost

¹⁾ Odl. 22. maja 1906, št. 8445, »Zpravy« št. 6 iz 1906. Jud. Supl. IV pri §-u 47 izvrš. r.

²⁾ Enako Fellner-Obmeyer št. 135, 136, 139.

terjatve »prima facie« jasna, ko bi torej razodetna prisega ne bila potrebna, pa tudi ne dopustna.

Pred prisego je izvršenca zaslišati. Tukaj je izvršencu prilika ugovarjati zoper predlog razodetne prisega, dokazati formalno nedopustnost, ker ni zakonitih ali stvarnih predpogojev, ker je izvršitelju vse izvršenčevo premoženje popolnoma znano radi osebnih ali stvarnih medsebojnih odnošajev, osobito da so mu poznane zadostne premičnine ali drugo likvidno premoženje. Ullmann trdi, da je dovolitev izvršbe odvisna samo od proste odločbe sodnikove in da odpade, ako je nedvomno ali celo uradno ugotovljeno, da izvršenec ničesar nima. Za ta nazor je podpora ravno v dejstvu, da zakon izključuje novo prisego, če ni verjetno izkazano, da je izvršenec pozneje pridobil novo premoženje; njegovo brezimetje je dotlej, s prvo razodetno prisego sodno dognano. Dalje izključuje zakon, da bi se z razodetno prisego delale zgol neprilike izvršencu.

Steinbach izvaja, da je ukaz razodetne prisega obligatoren, če so dani zakoniti predpogoji.¹⁾ Toda kdaj so dani predpogoji §-a 47, to je »quaestio facti«, katero je rešiti sodniku.

Če ima izvršenec na prvi pogled zadostno premoženje, je prisega nedopustna. Za izkaz pred razodetno prisego, da izvršenec nima nobenega premoženja, je treba likvidnega dokaza. Tak dokaz pa je možen samo tedaj, če izvršitelj (morda o priliki prvega zaslišanja) sam soglasno z izvršencem pripoznava, da izvršenec v resnici nima in ne more imeti nobenega premoženja. Kajti namen prisega po §-u 47 je ravno, da se najde do sedaj neznano izvršenčevo premoženje. Izvršitelj mora imeti vsaj upanje, da s pomočjo razodetne prisega pride na dan izvršiteljevo premoženje. Če bi pa izvršitelj trdil že v svojem predlogu, da izvršenec, kakor je izvršitelju apodiktično znano, nima ni trohice premoženja, in bi vendar zahteval od izvršenca prisego, bi bilo smatrati tak predlog neresnim ali za golo nagajivost proti izvršencu in ga zato zavriniti.

Likvidno pa je lahko dokazano brezimetje izvršitelja tudi, če je sodno dognano; to pa more zopet biti predvsem, če je

¹⁾ Glej Fürstl pri §-u 47. Enako komentar v G. H. pri §-u 47.

izvršenec razodetno prisego že bil prisegel, in tako pridemo na zakoniti razlog §-a 49 izvrš. reda.

Zakon ščiti zavezanca zoper neumestno nastopanje izvršitelja s tem, da je dal izvršenčevemu rekurzu odločilni uspeh (§ 47 odst. 4: priseganje se sme vršiti samó po pravomočnosti sklepa).

(Dalje prih.)

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil Štefan Lapajne, c. kr. okrajni glavar v p.

X. Občinski red.

55. Občina ni obvezana v drugem, kakor v pravilno objavljenem roku dovoliti vpogled in prepis občinskih računov. (O. 16. novembra 1889, št. 3390. Z. XIII. št. 4958.)

F. V., bivši računovodja občine I., je zahteval vpogled in prepis že davno odobrenih občinskih računov, ker namerava naperiti pravdo proti občini. Občina je to zahtevo odklonila, a deželni odbor v P. je ugodil zahtevi.

Na pritožbo občine I. pa je upravno sodišče razveljavilo odlok deželnega odbora iz nastopnih razlogov:

Po §-u 72 obč. reda (za Češko) imajo občani pravico, proračune in račune v teku pravilno objavljenega roku 14 dni vpogledati. Ta slučaj se pa tiče računov iz leta 1875 do 1880, kateri so bili, kar ni oporekano, že pred več leti na javni vpogled razgrnjeni in pravomočno odobreni. Torej je občina z vso pravico odklonila zahtevo F. V., naj po tolikih letih dovoli vpogled v občinske račune. V svoji pritožbi sicer trdi F. V., da on ne utemeljuje svoje zahteve na javno pravo, ampak na pogodbo, ki jo je bil svoječasno z občino K. kakor računovodja sklenil. A temu je pripomniti, da je to zasebnopravno razmerje, o katerem ni avtonomnim oblastvom odločevati, pač pa mu pristoja, iskati civilnim pravnim putem svoje pravice.